

Під моніторингом економічної безпеки суб'єктів господарювання слід розуміти систему спостережень, що включає в себе сукупність моделей, методів та інструментальних засобів збору, аналізу, оцінювання, перевірки, обробки, передавання інформації і прогнозування соціальних, економічних, фінансових процесів, що пов'язані зі станом економічної безпеки підприємства. Результатами моніторингу повинно стати формування досьє про стан економічної безпеки підприємства – його безпековий профіль. Основними користувачами безпекового профілю є не тільки керівництво і персонал підприємства а і ключові стейкхолдери: кредитори, постачальники, органи регіональної і центральної влади, територіальна громада, суспільство та інші. Безпековий профіль підприємства повинен систематизувати інформацію про діяльність, фінансовий стан, ліквідність і зобов'язання, екологічні аспекти, кадрову політику, ризики, корпоративне управління.

Задоволення потреб стейкхолдерів у інформації про стан економічної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності дозволить підприємству побудувати сприятливе інформаційне поле і отримати необхідне зовнішнього фінансування, інвестицій, ресурсних ринків.

Література:

1. Галіцин В. К. Системи моніторингу: монографія. - К.: КНЕУ, 2000. 231 с.
2. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Л. І. Донець, Н. В. Ващенко. - Д.: Центр учбової літ-ри, 2008. - 240 с.

Калінеску Т.В., Підмогильний С.С.,

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

ОЦІНЮВАННЯ ДИФУЗІЇ ТРАНСФОРМАЦІЙ МЕХАНІЗМІВ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Проведені дослідження щодо дифузії та зміцнення економічної безпеки довели, що значна їх частина акцентує увагу на прояві цих явищ у різних сферах діяльності, структурах та ситуаціях [1, 2, 3, 4]. Найновіші дослідження акцентують увагу на динаміці зв'язків та розповсюдженні інформації завдяки дифузії про інновації. Серед наявних робіт відсутнє пояснення процесу дифузії зміцнення економічної безпеки бізнесу, особливо пріоритетів, які слід підтримувати в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови економіки.

Тому існує необхідність показати як відбувається процес дифузії зміцнення економічної безпеки, в тому числі оцінити дифузію трансформації окремих її механізмів.

Процес дифузії, в т.ч. зміцнення економічної безпеки пов'язаний, перш за все, з прийняття ідей, заснованих на передових науково-технічних досягненнях, який вимагає не тільки знання і розуміння певних новацій з економічної безпеки, що сьогодні висувають умови функціонування української економіки в умовах воєнного стану, але й відповідної науково-технічної інфраструктури для її успішного впровадження. Оскільки певні зміни відбуваються на фоні розвитку людського капіталу, його поведінки, тому доцільно досліджувати і оцінювати дифузію в умовах інваріантного розвитку інформаційних (цифрових) технологій та створенні різних комбінацій у взаємовідносинах бізнесу і оточуючого середовища що зміцнення економічної безпеки.

Систематизації наукових досліджень проблематики дифузії та зміцнення економічної безпеки доводить, що основна увага приділяється саме розповсюдженню інновацій як логічному явищу в будь-якій сфері діяльності, але переважно у тих напрямках, що визначають конкурентоздатність бізнесу та загалом національної економіки. При цьому слід звертати увагу на динамічність цих процесів, тривалість зв'язків між усіма суб'єктами господарювання, що сприяє не тільки зміцненню економічної безпеки, але й розповсюдженню інформації про новації, які відбуваються у бізнесі та оточуючому середовищі підприємницької діяльності. Тому для урахування певних особливостей зміцнення економічної безпеки та трансформації

вже створених механізмів слід передбачати створення нових комбінацій взаємовідносин між бізнесом та механізмами забезпечення їх економічної безпеки, що дозволяє розповсюджувати не тільки нові (особливі) технології прийняття правильних управлінських рішень щодо зміцнення економічної безпеки, але й запроваджувати більш високі технології розвитку бізнесу та підвищення його конкурентоздатності.

Звідси - існує необхідність щодо створення спеціальних каналів взаємодії для поширення високотехнологічних інновацій [2] і технологій взаємодії, які використовуються у виробництві та інших процесах економічної діяльності. Все це потребує не тільки наявності висококваліфікованих кадрів, але й відповідної науко-технічної інфраструктури. Тому можна вважати, що дифузія трансформації механізмів зміцнення економічної безпеки — це процес прийняття ідей, заснованих на передових науково-технічних досягненнях, який вимагає не тільки знання і розуміння інновацій, але й заходи щодо їх успішного впровадження в економічну безпеку підприємництва.

Слід звернути увагу і на той факт, що дифузія в залежності від ширини та відстані каналу взаємодії суб'єктів підприємництва та їх оточуючого середовища може збільшуватись чи зменшуватись, а значить, може приводити до збільшення або, навпаки, зниження запровадження інновацій у механізми зміцнення економічної безпеки.

Так, дифузія економічної безпеки на певній відстані часто зумовлює ситуацію, коли інноваційні технології, реалізовані у порівняно віддалених суб'єктах підприємництва (розташованих можливо у інших, відсталіх чи депресивних регіонах) можуть привести до недоцільності певних трансформацій у механізмах зміцнення економічної безпеки, до перебільшення витрат на її забезпечення і таке інше. А ті суб'єкти господарювання, які мають більш короткі, тісні канали взаємодії, створюють більш довготермінові взаємовигідні відносини, що розширюють межі дифузії трансформації механізму зміцнення економічної безпеки. А значить вигода від подібних дифузій може перебільшувати всі очікувані сподівання у розвитку подальшої підприємницької діяльності, підвищує інвестиційну привабливість бізнесу та його наукову ємність. Так, географічне розташування деяких суб'єктів підприємництва або релокованого бізнесу (наприклад, із зони воєнних дій до західних регіонів), що найближче примикають до ринку країн ЄС, можуть надавати більше шансів до зміцнення економічної безпеки діяльності та доцільніше трансформувати бізнес до вимог сьогодення.

Тому дуже часто дифузія трансформації механізмів зміцнення економічної безпеки може супроводжуватися декомпозицією, агрегацією, а також квантуванням взаємовідносин між різними суб'єктами підприємництва [5]. В процесі декомпозиції можна передбачати розкладання на частини цілі і терміни реалізації механізмів зміцнення економічної безпеки; визначати завдання, які необхідно реалізувати в певні проміжки часу для досягнення встановлених цілей; делегувати повноваження різним особам (керівникам суб'єктів підприємництва); моделювати можливі варіанти зміцнення економічної безпеки та розвитку різних подій, передбачати альтернативні тактики поведінки суб'єктів і таке інше. Агрегація передбачає об'єднання різнорідних процесів в єдину систему, при цьому можливе: створення спільних органів щодо управління трансформацією механізмів зміцнення економічної безпеки, встановлення рівноправних взаємовідносин, що передбачають субординацію, узгодження цілей і функцій в процесі управління дифузійною зміцнення економічної безпеки, налагодження стабільних комунікацій по каналах взаємозв'язків, інше. Ефективним методом дифузії є квантування – процес безперервного креативного пошуку, метою якого є акумулювання якомога більшої кількості ідей задля створення інновацій.

Проведені дослідження зміцнення економічної безпеки [6, 7, 8] дають змогу стверджувати, що в сьогоденних умовах дифузії створюються у складі інноваційних структур та окремих об'єднань, для яких характерні як процеси декомпозиції, так і агрегування, коли керівництво організує роботу з креативних пошуків і створення інновацій з економічної безпеки шляхом розподілу пошукових завдань за рівнями ієрархії у своїх структурах. Причому

агрегування має місце у разі створення інновацій сфері економічної безпеки на рівні окремого бізнесу. Своєю чергою, бізнесу, який функціонує у межах певних інноваційних структур, притаманне квантування, виявом якого є висунення великої кількості креативних ідей і створення прототипів інновацій з економічної безпеки для отримання різних вигід.

Тому оцінювання дифузії трансформації зміцнення економічної безпеки слід здійснювати по рівню отримання вигід від процесів декомпозиції, агрегації та квантування, що і є напрямом подальших досліджень.

Література:

1. Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій забезпечення: колективна монографія. / За заг. ред. д.е.н., доц. Вівчар О.І. - Тернопіль: Економічна думка, 2019. - 395 с.

2. Середюк Т.Б. Сучасні модифікації теорії дифузії інновацій та шляхи їх реалізації на ринках високих технологій / Т.В. Середюк // Економіка і держава. - №12, 2018. – С. 105 – 111.

3. Нікішин Є.В. Аспекти теорії дифузії інновацій та логістизація АПК України / Є.В. Нікітін // Економічний аналіз, 2018. - Том 28. - № 2. – С. 49 - 56.

4. Середюк Т.Б. Теоретичні основи дослідження та особливості дифузії інновацій в секторі ІКТ / Т.Б. Середюк // Економічний простір. - №148, 2019. – С. 19 – 36.

5. Ванькович Л.Я. Рекомендації до застосування методу декомпозиції для дифузії результатів інноваційної діяльності машинобудівних підприємств / Л.Я. Ванькович // Економікв та управління підприємствами. – Випуск 14, 2016. – С. 294 – 298.

6. Калінеску Т.В. Парадигма формування механізму зміцнення економічної безпеки підприємницької діяльності /Т.В. Калінеску, Д.С Ревенко, С.С. Підмогильний // Часопис економічних реформ. Науково-виробничий журнал. - № 3(43), 2021. – С. 35 – 41

7. Калінеску Т.В. Моделювання процесів трансформацій у механізмах зміцнення економічної безпеки підприємницької діяльності / Т.В. Калінеску, С.С. Підмогильний // Часопис економічних реформ. Науково-виробничий журнал. - № 3(47), 2022. – С. 21 – 27

8. Калінеску Т.В. Роль інноваційної дифузії щодо розвитку соціально-економічних систем / Т.В. Калінеску // Часопис економічних реформ. Науково-виробничий журнал. - № 2(46), 2022. – С. 31 – 43.

Mammadova Valida Eldar qizi,

National Aviation Academy (Azerbaijan)

INCREASING THE COMPETITIVENESS OF NATIONAL PRODUCTION

Strategic roadmaps for the national economy and the main sectors of the economy will ensure the growth of the competitiveness of domestic production. Responding to global challenges and as a result of attracting investments, developing a free business environment, entering markets and human capital, Azerbaijan will strengthen its position in the global economy and enter the group of countries with high incomes. To this end, four strategic goals have been selected within the national economic outlook.

As a result of the implementation of these goals and strategic roadmaps for 11 sectors, sustainable economic development will be possible by ensuring a balance between the real and financial sectors. In accordance with the first strategic goal, fiscal stability will be ensured in Azerbaijan and monetary policy will be based on a floating rate regime. Tidying up fiscal and monetary policies will ensure macroeconomic stability. The second goal in the perspective of the national economy is to increase the rationality in the activities of legal entities, the controlling stake of which is owned by the state, as well as to ensure the dynamism of the economy through privatization. The third goal is related to the development of human capital. Finally, the fourth goal implies an even greater improvement in the business environment.